

MAANOORED

TÕUSVA PÕLVE TULEVIKU TÄHISED

PÕLLUMAJANDUSLIK NOORSOO KUUKIRI

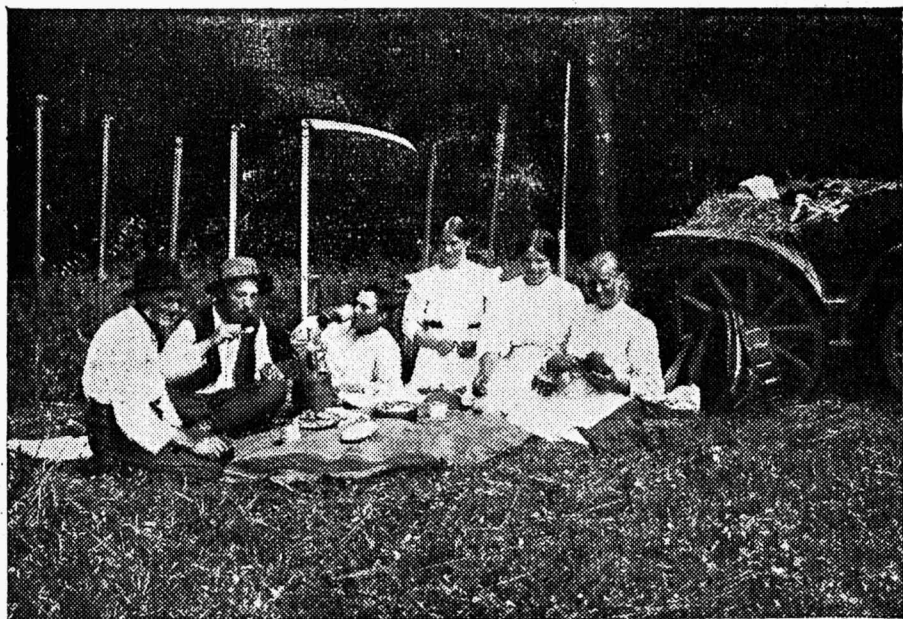
1935

III aastakäik

Toimetaja agr. A. ECKBAUM. Vastutav toimetaja E. JUST.
Väljaandja EESTI PÕLLUMEESTE KESKSELTS.
Toimetus ja talitus: Tallinn, Pikk 40, postkast 54, telef. 454-70.
Tellimishind: 120 snt. aastas, 65 snt. poolaastas.

Nr. 7

Juuli

Kui langeb hein, siis maitseb ka leib.

Suvmõtteid.

Maanoorte suvipäevad on suureks enesearendamise teguriks.

Meie luuletajad ülistavad enam kevadet kui suve ja on loonud kevadele enam ilusaid laule kui suvele. Tõesti, kevade ilu ja õrnus, looduse ärkamine võimsale tegevusele pärast pikka talve, lindude lauluhelid, õitsevad lilled, ojakese sulin, — kõik see vaimustab, ilendab ja õilistab ning täidab hinge sellise tunnete küllusega, mis viib luuleilma mitte ainult luuletajaid, vaid ka noori. Kevade õitseva looduse keskel on kõik edasipüüdlis-kud noored luuletajad, — luuletajad enestele, oma hinges ja vaimus. Seda on tunnud ja tunnevad eriti maanoored, kes veedavad lapsepõlve maal, käivad karjas, võtavad osa tööddest kodus, aias, põllul või aasal. Maanoored kannavad kevadet rinnas, kuulevad kevade kohinat ja neid täidab vaim ja vaimustus, mis viib neid hetkeiks luulemaailma ja ilusate unistuste ning õilsate lootuste valda.

Kevadele järgneb suvi märkamatult, sest mööduvad ju päevad ja nädalad kiirelt töös ja tegevuses. Looduse tegevus muutub võimsamaks ja mitmekesisemaks, — looduses toimub suur looming, kasvamine, arenemine, täienemine, küpsemine. Maanoorte tegevus muutub mitmekesisemaks ja pingutavamaks, sest suvi on aeg, mil on vaja teha tööd kõige püsivamalt, rakendades tegevusse kõik omad jõud ja võimed. Püsivas töös suve looduses tekivad uued mõtted ja meeled.

Suvi — looduse suure loomingu ja maanoorte püsiva ja pingutava töö ajajärk — kõneleb palju noorte vaimsele ilmale. Suvel avaldub noortele looduse elu ja ilu, võim ja vägi omas täiuses, elu — harmoonilises tegevuses, ilu — looduses kui suure tervikus ja tema üksikutes nähetes. Suvel avaldub noortele ka looduse salapärane hing.

Loodus on igal suvel noor ja õitsev. Samuti õitsevad olgu alati ka maanoored. Loodus areneb ja kasvab, looduses toimub suvel suur loomingu-protsess. Nii arenegu ja kasvagu ka maanoored ning loogu uusi vaimseid ja majanduslikke väärtusi. Ja jäägu hingelt alati noorteks, ka aastate arvu kasvamisel.

Looduse õitsemises ja kasvamisises suvel avaldub raugemata jõud ja võim, tung kõrgemale ja täielikumale. Loodus on täis nagu noorusevaimu ja hingetuld, mis juhhib ülesehitavale tööle. Aga noorusevaim ja kustumatu hingetuli täidab ka noori ja viib neid vaimsele tööle ja majanduslikule tegevusele. Suvi, looduse tegevus suvel, kasvatab noortes seda vaimu, särava päikese kiired ei lase kustuda hingetuld, vaid täidavad noorte hinged uute vaimsete leekidega. Ja see ei võigi teisiti olla, sest noorusevaim on loov ja ülesehitav vaim ning noorte hingetuli kujundab noorte siseilma ja moodustab ühes vanemas eas omandatud elutarkuse, kogemuste ja kaugenägelikkusega sellise suure mõjujõu, mis viib meie rahvast ikka edasi ja edasi oma ajaloolise kutsumuse ja kultuuriliste ülesannete alal põlvest põlve igaviku sihis. Noorusevaim ja hingetuli teeb meid tugevaks ja äravõimatuiks. Ja sellist noorusevaimu ja hingetuld vajame meie, sest meie peame olema tugevad vaimselt ja kehaliselt, et täita oleviku ülesandeid,

Homnikul päcast vihma.

*Tolle suure röske söömu
nälgiv maa kõik neelas alla.
Päike taas sai taevast valla;
päike, maa — kõik kiirgab rõõmu.*

*Metsa kohal madal udu
sõba äsja murdus puruks. —
Põld ja taat su kätt nüüd suruks.
tuhatkorda-õnnis sadu.*

*Kuna päästsid põuaohust
nende kahe hapra elu, —
tolle imelise põlu
loodu mullast, veest ja õhust.*

*Põuakuuman just kui peatu
lepalind sai lauluhvi.
Laula, laula: veel vaid suvi
sirkikitsas lauluks säetu!*

*Sügis nopib kõik su viisid,
karjapoisilt võtab vile.
— Käblik, kuule, kummargile,
mis sa pajupõosan piisid?*

*Kahla välja päikse kätte.
Laula, käblik, kas sa'i kuule!
Sügis meie kõigi suule
paneb mure musta katte.*

ROBERT HALLIMÄE.

saavutada tuleviku sihte ja luua soodsaid arenemistingimusi meie rahva järgnevatele põlvedele.

Looduse elu käib kindlate seaduste järgi; looduse tegevus on sihipärane. Loodus taotleb suvel oma sihte vankumatult. Noorte tähelepanekud looduse tegevuse üle avaldavad ka neile, et sihipärane tegevus viib edasi ja kindlus oma sihtide taotlemisel on nende saavutamise tähtsamaid eeltingimusi. Seepärast — sitkust, püsivust, järjekindlust, tahtevõimsust, truudust, õigust, õiglust ja heatahtlust elus ja tegevuses. Tormid võivad murda tammepuid, kuid noored jäägu alati oma õilsatele sihtidele truuks.

Looduse jõud on võitmatud ja looduse elu igavene. Nii on ka meie rahva elutahe murdmata ja elujõud võitmata ning meie rahvas elab igavesti oma kalli kodumaa pinnal, kasutades looduse saavutusi ning rakendades looduse jõude oma teenistusse. Ja noored olgu teadlikud selles, et nemad kui oma rahva pojad ja tütreid on oma rahva vaimu ja hinge alahoidjad, oma rahva elutahte kindlustajad, rahva jõu kasvatajad ja rahva igaviku mõtte ja elu sihi edasikandjad.

*
*
*

Suvel täidavad inimhinge igatsused kodu järele. Kujuneb tung minna maale, oma sünnipaika, kodukohta, sinna, kus oled sündinud, kasvanud. See igatsus ja tung täidab nende inimeste hinge, kes on lahkunud kodukohast ja asunud elama linna, see igatsus ja tung valdab ka neid, kes on lahkunud oma kodukohast, kuid jäänud elama maale. Inimhing igatseb sinna, kus asuvad vanemad, omaksed, — isatallu, kodukohta, lapsepõlve mälestuste maale. Sinna, kus õitsevad valged ristikeinad, kus suliseb ojake ja mühiseb mets, kus looduse hääled on imeilusad, kus sosistavad salajuttu rukkipead.

See on kodu armastus. Salapärane võim, mis kannab inimest kodu, vanemate ja omakste juurde, lahkunute haudade poole, tuttavate keskele. Aga see on ka kohustus ja kutsumus olla elavas ühenduses oma

koduga ja kodukohaga ja omakstega. Seal olgu tunded, mõtted, vaim ja süda.

Meie luuletaja E. Enno on kujukalt, sügavalt ja hingeliselt väljendanud seda koduarmastust ja igatsust. Toome siin ainult järgmised read tema vastavatest luuletustest:

„Kaugel kumisevad kodu kutsuvad kellad.“
„Kuju! koju! laulab süda, kumab mets ja maa —
Kuju! koju! kes sa rändad, jäid nii koduta —
Sa hinges järel käi.“

„Kõmin metsas, kaja kaugel,
Pillihelin, pidujutt —
Oh sa kaugel kuldne kodu,
Noore suve muinasjutt!“

Maanoored! Kandke oma hinges alati koduarmastust, mis on kui elupäike. Tundke ja tunnustage oma vanemate ja nende eelkäijate tööd. Kodu, armas sõna, tulgu sageli teie huulte. Kodu kutsuvad kellad heli segu teile eriti siis, kui olete lahkunud oma vanemate talust või kodust, sest kodus on palju kaitsevat jõudu, mis hoiab teid elu tuultes ja tormides.

*
* *

Suvel korraldavad maanoored suvepäevi ja pidustusi üksikute kihelkondade või ringkondade järgi ja üksikute maakondade ulatuses. Nende suvepäevade mõte on noorte suve mõte ja nende korraldamise vajadus on kasvanud noorte arenemise nõudeist. Need suvepäevad kujunevad noorte ühispuuetest ja tahtest ning teostuvad noorte ühisel jõul.

Suvepäevade mõte on ka suur mõte ning nendel päevadel on suur tähtsus maanoorte arenemises ja kasvamises. Need päevad on maanoorte omaloomingu päevad: võimed, oskused, vaimsed ja kehalised jõud avalduvad neil päevadel noorte lauludes, mängudes, võimlemises, kirjanduslikkudes ja teaduslikkudes ettekannetes ning mitmekesiste tööde võistlustes. Nendele päevadele ettevalmistamine, nende päevade organiseerimine ja päevade kava teostamine nõuab noortelt palju loovat tööd. Aga just selline loov töö arendab ja kasvatab, kindlustab ja ülendab, annab vaimu ja vaimustust ning uut jõudu jätkuvaks elutööks, moodustades seega suure enesearendamise ja enesekasvatamise teguri.

Maanoorte suvepäevade kava on mitmekesine. See ei ole juhuslikult nii, vaid see mitmekesisus on tingitud maanoorte hingeilmast ja kooskõlalise arenemise vajadusest. Maanoored tahavad kasvada ja areneda vaimu selt ja kehaliselt ning rakendada tegevusse oma võimeid, oskusi ja jõude kindlas tahtes. Mitmekesine tegevus võimaldab seda.

Maanoorte suvepäevade kavas on tähtsal kohal võistlused mitmekesiste tööde alal. Eriti need töövõistlused tõstavad suvepäevade tähtsust ja tunnustavad, et maanoored on tõstnud töö ausse ja leidnud oma kodudes loovas, ülesehitavas töös elu sihi ja kõrge mõtte. Maanoored luuletavad oma hinges ja vaimus, laulavad vaimustavaid laule suvepäevadel. Aga maanoored teevad ka loovat tööd ja armastavad töö-

tegemist oma kodukohtades ning avaldavad oma töö tulemusi suvepäevadel. Luule ja töö on leidnud maanoortes kindla ühenduse, täiendades üksteist: luule loob tööõõmu, karastab tahet ja annab sisemist kindlust, usku, vaimu ja vaimustust tööks; püsiv ja pingutav töö otse nõuab hinge tõusu luule maailma, et laulus unustada töö raskusi ja kaotada väsimust.

Maanoored on teadlikud suvepäevade suures kasvatuslikus tähtsuses ja arendavas mõjus. Seepärast kogunevadki maanoored nendele päevadele suurel arvul.

A. Kurvits.

Mõtteid ühe raamatu puhul.

„Kas tunned maad“. K. Liideman.

Eesti raamatuturg on rikastunud uue ähelepanu köitva raamatuga. See on K. Liidemanni maailmavaatelisti ja rahvuslikke probleeme käsitlev artikkelite kogu — „Kas tunned maad“.

Autor ei esita suuri pretensioone oma mõttekogumiku suhtes, nimetades seda tagasihoidlikult „sõelumatuks mõttekillustikuks“. Kuid vaatamata sellele omab see artikkelite kogu nii mõneski suhtes tähisteoise tähtsuse.

Elkõike peab allakriipsutama, et see on meil esimene ulatuslikum ja tõsisem katse mõtestada meie maa- ja rahvuslikku ideoloogiat meie oma olude kandepinnal, kuna seni meie rahvuseluse- ja rahvuslikud küsimused on hõljunud siin-seal sõnavõttudes vaid ebamääraste, piiritlematute sõnakõlksudena. Juba selle siirameelse ja mehise tõsiduse nimel, millega autor on asunud ülesseatud probleemide lahendamisele, pälvib kõnealune raamat täit tunnustust.

Raamatus esitatud artiklis valitseb kahjuks teatud ebaühtlus artikkelite süsteemikindluse, stiili ja mõttelise ülesehituse ulatuse suhtes. Kui mõnes artiklis kerkib liiga tooniandvana esile tunde- ja meeleoluline element mõttekäigus (nagu „Kuhu me läheme“, „Maaseaduse aastapäeval“), siis teisel jätavad kainele ja asjalikult ülesehitatud artiklid veidi fragmentaarse mulje („Maa ja Eesti rahvastiku probleemid“). Samal ajal on aga osas artiklis autori mõttekäik kinnitatud loogilisse ja teaduslikult asjalikku süsteemi. Sellest küljest väärivad märkimist artiklid — „Eesti rahvuslikust ideoloogias“.

„Maa ja maailmavaade“ ja „Põhijooni agraarprogrammi alustest“. Kuid selle ebaühtluse põhjuseks on nähtavasti asjaolu, et autor oma artikleid pole kirjutanud mitte üksikasjaliselt viimistletud raamatu koostamiseks, vaid need on varemalt avaldamist leidnud siin-seal ajakirjanduses ning suusõnalistes esinemistes vaimselt tasemelt erineva kuulajaskonna ees.

Mis puutub alljärgnevasse ääremärkusisse raamatu sisulise külje puhul (milliseid esitan raamatu artikkelite järjestuses), siis olgu siin kohal juhitud tähelepanu tõsiasjale, et kõnealused artiklid on sedavõrd mõtterohked, et nende üksikasjaline sirvimine nõuaks eribrošüüri raamid. Sellepärast tuleb piirduda vaid olulisima märkimisega.

Artiklis „Tõhiseid kindlamatele radadele“ nuriseb autor ja seda teatud õigusega, et meil on oma riikluse aastatel liig palju laenatud ja seda peamiselt Saksast, siis Prantsus- ja Inglismaalt, „mis pealegi omavahel nii põhjalikult hingelaadilt ja olustikult erinevad“. Autori arvates meie erinevate teistest oma rahvastiku arvult ja raasiliselt koostiselt, oma rahva hingelaadilt ja sotsiaalselt struktuuriit, ajaloolt ja geograafiliselt asendilt ja selle tõttu peame taotlema oma elutegevuses rohkem rahvuslikku omapära.

Ent rahvusliku omapära küsimus on jäänud tänapäevani mõisteks, mille üle on küll palju teoretiseeritud, kuid mis sellele vaatamata on jäänud võrdlemisi ebamääraseks ja lähemalt piiritlematuks mõisteks. Kõige pealt see meie erinevus teistest rahvustest.

On tõsi, et ülal nimetatud suurrahvad erinevad üksteisest õige tunduvalt. Ja võib alla kirjutada teatud piirides ka autori arvamisele, et kultuuri- ja hariduspoliitikas oleks osutunud kasulikmaks Skandinaavia maadelt laenamine, sest tõendavad ju uuemad uurimused, et kuulume Balto-Skandia valdkonda. Aga jääb väga ja väga vaieldavaks, kas laenuv slaaviverelisel Tšehhoslovakkialt oleks osutunud meile kasulikumaks kui ülal nimetatud suurriikidelt. Kõige pealt see meie erinevus teistest. Mis puutub meie erinevusse rassiliselt koostiselt, siis on ometi selgitanud meie oma viimaseaegsed antropoloogilised uurimused, et kuulume segarahvana peamiselt põhja- ja idabalti tõugude hulka. Ent ka sakslased ja inglased koosnevad peamiselt nendest tõugudest. Meie rahvuse omapärasemaks iseloomu jooneks on peetud tema individualismi (isendlikkust) ja see iseloomu joon torkab silma ka meid külastanud võõrastele. Aga ometi tõendavad inimesed, kes Prantsusmaa oludega lähemalt tutvuvad, et ka prantslane on vähemalt samas ulatuses isendlik, kui on seda eestlane. Ja nii nagu eestlane tahab olla kõikjal vaid oma enda isand ja teotse da omas kodus rippumatu peremehe iseseisvusega, nii on sama iseloomu joon valitsev ka prantslase hingelaadis. Ja kui prantslased on kuulsad oma majandusliku meele ja kokkuhoidlikkuse poolest, kas ei ole ka eesti põline talumees sama kokkuhoidlik. Nagu eestlane ja prantslane tahab elada oma enda elu oma kodus, nii ütleb ka inglise vanasõna, et „minu kodu on minu kindlus“. Ja kui inglased on kuulsad oma külma vereliseuse poolest, siis see joon on peaaegu määral omane ka eestlastele.

Kõneledes eestlase isendlikkusest, tuleb meil võtta arvesse, et ka Rootsi agronoomid kaebavad oma põllumehe isendlikkuse üle, milline iseloomujoon raskendavat tunduvalt ühisettevõtete teostamist.

Meil on palju kõneldud kuulsast „eesti jonnist“, kui eestlase omapärasest loomujoonest. Aga ometi tõendavad lähemad vaatlused Põhja-Euroopa maades, et ka see joon on omane peamiselt põllupidajate ja kalurite kihtidele kõigis Põhja-Euroopa maades. Ja arvatakse tekkinud olevat see teatud kihtide silmatorkav iseloo-

mujoon raskest ja sageli ülejõu käivast võitlusest loodusjõududega. Seega ei saa ka seda kurikuulsat jonnit kirjutada vaid orirahva mineviku arvele, nagu seda teeb autor ühes järgmises artiklis.

Beltoodust järgneb, et eestlaste ja teiste rahvaste hingelaadis ja tõulises koostises on palju ühiseid jooni. Ja kuigi erinevusi on rahvaste ühiskondlikus keskkonnas, ajaloo ja geograafilises asendis, siis ei õigusta see veel eitavaale seisukohale asumist. Lääne-Euroopa suurrahvastelt eeskju otsimise suhtes, eriti mis puutub kultuurilistesse ja hariduspoliitilistesse küsimustesse. Milles aga meil kindlasti on liiale mindud, s. o. eeskju otsimises Saksamaalt, kuna selle rahvuse karjainstinktile tugenev hingelaad on liig võõras meile eestlastele. Beltoodu kõrval tuleb endast mõistetavalt võtta teatavaks, et välislaenuv tegemisel vanemalt kultuurrahvusilt tuleb meil eelkõige pidada silmas meie kohapealseid olusid ja meie nõudeid.

Artiklis „Kuhu me läheme“, käsitleb autor meie lähema mineviku poliitilist keskust, märkides „rahva arvamisena“ (millist ilmselt pooldab ka autor), et meie riikliku elus on liigselt kippunud esile eraldumisejõud, riigihvide asemele — kihihvid, „partiede tungimine majandusellu, sinekurid, kohtadele upitamised, arvustajate eemale tõrjumised ning nende asendamine sõnakuulelikkude karjeristidega, siit järeldusena lõputud sõjad litsentside, soodustuste, toetuste, saneerimiste ümber.“

Kahtlemata on selles iseloomustuses tõtt ja „esimese vabariigi“ ajal on astutud meie poliitilisel rindel nii mõnigi eksisamm. Kuid on liialdus väita (nagu teeb seda autor juba esimeses artiklis), et „demokraatlik riik oma poliitiliste organisatsioonidega“, tungides „suure pahinaga maale, löi sin oma uue võõra vaimuga kõik vana, põlise segi, lõhestas risti ja põiki“ ning ei arvestanud „rahva hingepühadust“.

Meie omariikluse algaastail olid riigi huvid esiplaanil ja poliitilist võitlust peeti maailmavaateliste küsimuste ümber. Kuid rahva suhtumine omariiklusele oli teine. Rahvas vaatas „oma kroonule“ kui kõikvõimelisele abimehele igasuguses kitsikuses ja iga kiht lootis esmajärjekorras oma aia-

Suuepäev metsatalus.

*Kui õitsval põllul põuandu ujub,
tööd karmil, algel teevad mehed.
Neil laubal higitilgad nagu ehted
ja mõte raskelt musta kangast kujub.*

*Neil päevil päike selgelt looja vajub,
ei liigu kõrs, ei puie kuivand lehed.
Päev läbi metsad suitsevad kui rehed
ja viimne lootus turbahõngus hajub.*

*Õo otsa kellahelin räägib kadu,
ei saabu uni keset suitsuudu
ja talu taga praksub põlev palu.*

*Koitpunaseks öös muutub kogu taevas
ning laste tööd ätt jälgib vaikes vaevas,
kui tuli jälle hiilib metsatalu.*

J. Bechter-Pihleneeme.

liste huvide rahuldamisest. Meie kehvale ja aastasadu ilma omandusõigusega elanud rahvale oli oma riik nagu heldekäeliseks emaks, kes pidi suutma rahuldada kõikide abivajavate soovid ja kapriisid. Ja kes ei vajanud sel ajal toetavat kätt? ... Põllumehe kogutud rahanatuke oli kadunud nagu „vits vette“ Vene rentei evakueerimisel. Tööline, haritlane ja mõisamoonamees olid muutunud kodutuks hulguseks. Väikekodanlane linnas oli suutnud kokku lüüa vaid puntra odavaid rahapabeleid. Ja kõik need kodanikukihid lootsid vaid riigilt toetust. Samal ajal aga riiklik kohustustunne oli üldiselt nõrk. Siia seltsis veel sõjaaegne „soomuse tegemise“ meeleolu. See rahva „saama meeleolu“ sundis enast peale ka meie poliitilistele organisatsioonidele.

Siit järeldus, et poliitiline partei, kes valimiste eel poleks lubanud üksikute kihtide ainelist huvide rahuldamisest, see oleks saanud otsekohe rängalt lüüa. Nii et lubaduste andmine oli meie erakondadel elu ja surma küsimuseks. Muidugi leidis poliitiliste tegelaste hulgas palju vastutustundetud demagooge, kuid juhtivaid jõude leidis, kes olid küllalt teadlikud riikikest huvidest. Meie kurbloolus seisis selles, et selleaegseis riigikorra raamideseisaadud tõsta esiplaanile üldrahvuslikke ja riiklikke huve, sest see oleks tähendanud erakonnale ja selle tegelasele poliitilist enesetapmist. See on, mis meil tuleb võtta arvesse, kui hakkame kohtumõistjaks oma lähema poliitilise mineviku üle. Ja lõppude lõpuks kaalusid jaatavad teod siiski üles meie tegelaste väärtused, sest kui seda poleks olnud, siis poleks ka Eesti riiki enam olnud.

Autor kurdab artiklis „Kuhu me läheme“, et meil puuduvat „rahvast

liikumapanevad aated“ ja „üle kõige käib ainult väikekodanlane äraelamise idee“. Ent see on täiesti loomulik, et üksikisikuil, kihtidel ja rahvusel muutub kriisiraskustes tooniandvaks „äraelamise idee“. Aga vaatamata sellele meil on siiski kõiki ühendav ja rahvast liikuma panev idee — see on meie omariikluse aade. Et see tõesti nii on, eks seda tõenda põhiseaduse rahvahääletus. Ja eks seda tõenda muu hulgas ka need kümned tuhanded, kes ilma ainelist taksu ootamata on kogunenud meie omakaitse — kaitsejõu lipu alla ja kannavad nurisematult manöövrite raskusi.

Järgneva pikema ja põhjapaneva tähtsusega artikli „Eesti rahvuslikust ideoloogiast“ kohta on nende ridade kirjutaja juba varemalt võtnud sõna mujal (vaata ERK nr. 6 1934). Siin olgu vaid lisatud, et tegelikus elus meie ei saa nii teravalt eraldada neid kolme faasi maarahva liikumises (esimene — majanduslike nõuete üles seadmine, teine — poliitiliste tähtsuste püstitamine ja kolmas — ideoloogia loomine), mis autor eraldab „rohelise internatsionaali“ juhi tšehh Hodza järele, sest tegelikkuses on need kolm faasi ju üksteisega läbi põimitud.

Artiklis „Maa ja maailmavaade“ kriipsutab autor alla, et „ühiskond, isegi riik mitte, ei ole omaette kõige kõrgemaks väärtuseks“, vaid „inimene jääb ikka ülimaks sihiks, otstarbeks omaette“. Kuid see väide on siiski vastolus moodsa riigiõiguse teooriaga. Sest isik on ju kaduv, rahvus on aga kestvalt, jätkuv side minevate ja tulevate inim põlvete vahel, ja sellega kaasas käivalt on rahvus ka riigimõtte kandjaks. Et aga riik kui rahvuse kõrgem kooseluvorm on ühtlasi ka rahvuse eluülesannete kehastaja, siis muutub arusaadavaks, et vajaduse korral peavad riigile alistu-

ma üksikisiku huvid ja riik muutub iseutstarveks, mida tuleb teenida vaimus ja tões. Ja siin osutub tarviliseks üksikisiku — individualisti lähenemine massi hingele ja isiku tahte painutamine hulga tahtele.

Milles aga autor kindlasti liialdab, on C. R. Jakobsoni isiku jumaldamine. Juba artiklis „Maa ja maailmavaade“ kinnitab autor, et „ükski raskus ega vastuolu ei olnud rahvale ületamatu, ükski kulu ega ohver liig suur, kõik tehti, mida see suur rahvajuhth nõudis“. Kuid see väide on paikapidav peamiselt Jakobsoni poolehoidjate kohta. Sest juba möödunud sajandi 70-date aastate lõpul jagunes meie rahvuslik liikumine kahte peavoolu: üks käremeelne vool C. R. Jakobsoni juhatusel ja teine mõõdukas „taltsutatud“, mille silmapaistvamaks kujuks oli Hurt. Alles Jakobsoni ootamatu surma järele taltsusid need vastuolud lühemaks ajaks, et siis teiste isikute juhtimisel puhkeda uue jõuga 90-dates aastates. See on tõsiasi, mida ei tohi lasta silmist.

Ühinnimlikkude mõtudenäi paisutab autor Jakobsoni kju artiklis „Nored C. R. Jakobsoni jälgedes“, rõhutades mitmekordselt Jakobsoni „geniaalses kõigekülgusust“ ja kriipsutades ikka ja jälle alla, et „Jakobson oli suur vaim, suurim kõigist seni eesti rahva poolt sünnitatuist“. Ajaloolised tõsiasiad, tõeses küll esile Jakobsoni kui eesti esimese poliitikamehe tahtvõimsa võitleja kju, kõnelevad siiski tagasihoidlikumat keelt Jakobsonist.

Nii on ammu tuntud tõsiasiaks, et kunstnik Köleri äratav mõju oli otsustav Jakobsoni poliitilise isiku kujundamises. Jakobson ise lausub selle kohta (vaata J. Adamsoni kiri Kölerile 16. II. 1877. EKS arhiivis): „Prohvektor Köhler on minu silmad lahti teinud, et ma nüüd oma rahva kasuks võin tööd teha, muidu ei oleks seda mulle uneski meele tulnud, ma ei tunnud enne seda, Peterburgis, mitte ühtainust Eesti keelset raamatutgi“.

Vastav kirjavahetus tõendab, et Jakobson oma „kolme isamaa kõne“ kirjutamiseks sai algatuse n. n. Peterburi patriootidelt. „Kolme isamaa kõne“ ideoloogilises külgjes on märgitud ilmselt Saksa 18. sajandi mõtleja Fichte vastavate kõnede mõju. Kuid Jakobsoni kõnede motiivid on kodumaised ja näitavad tema head olundi tundmist.

Ka Aleksandri-kooli mõtte ülevõtjaks olid liht talumehed Tavastust ja Paistust ja mõte võeti üles juba 60-date aastate alul.

Jannsenile vastasrindse lehe väljaandmise mõtte ülevõtjaks oli J. Köler 1864. a. (vaata J. Köleri kiri — J. Hurdale 25. II ja 3. IV 1864. EKS-a).

Mis puutub Jakobsoni maaindeoloogiasse, siis need tõesed maast kui kõiktoitvast eluallikast olid juba varemalt sõnastunud füsiokraadid.

Ja Jakobsoni rahvusliku ideoloogia aluste kohta väidab prof. H. Kruus (vaata „Eesti kirjandus“ nr. 4. 1932. a.): „Jakobsoni rahvusideoloogilised põhiteesid: haridus ja jõukus kui rahva edu sihtjooned — olid sõnastatud varemalt Jannseni poolt. Ka ühiskondlik-poliitilise elemendi sisetoomises polnud Jakobson uue avastaja. Juba 1864. a. rahutuste pealoo-sung — maad ja vabadust — oli poliitiline. Uus oli vaid Jakobsonil, et ta võitluse rahva poliitiliste õiguste eest ühendas kultuurilise ja majandusliku eduga lahutamatuks tervikuks“.

Eeltoodu kõrval oli Jakobsoni isiku peatugevus poliitilise võitleja loomomaduste kõrval mitte nii palju uute sihtide rajamises ja uute ideoloogiliste aluste avastamises, kui olemasolevate mõtete sidumises eluliseks tervikuks.

Ja meie võime väita ühes H. Kruusiga, et „C. R. Jakobson võitlejana oli haaravamaid kujusid eesti teadliku rahvusliku liikumise ajaloos“. Siit aga kõigekülget geniaalsust järeldada oleks raske, kui mitte võimatu.

Küsimusmärk tuleb kirjutada ka K. Liidemanni väite taha, nagu oleks dr. Al. Eisenschmidt töötanud „suure hulga abilistega“.

Kaasaegsed aga teavad kõnelda, et A. Eisenschmidt tegi oma põhjapaneva töö ühiskondlik-agronoomilisel alal peamiselt üksinda. Sest J. Hünerson oli sel ajal alles algaja üliõpilane. „Põlutõõlehe“ üksikuist kaastõõlistest on aga raske kõnelda kui Eisenschmidt tõeelistest abilistest.

Vaatamata eelmärgitud teisiti mõlemistele jääb aga K. Liidemanni töõ teed tähistavaks mõtete kogumiks mitte üksinda maanoorele, vaid igale mõtlejale eestlasele. J. Viigant-Viidang.

Suvipühapäev.

*Mülline harras vaikus embab uinuvat talu,
lahtisist aknaist naeratab suve sumisev päev.
Kõik nüüd millegist pühamast mõtleb ning palub,
isake piiblist loeb, usklikult risti käed.*

*Väsimus unustet öösse, vaevgi meelest unub,
millega lõpule viidi möödunud nädala töö.
Magus roidumus vaid unelusvärveid punub,
veidi tuksatub pea, silmis segaseks lööb.*

*Vaikus veel valvama jääb, mõttes liiguvad varjud.
Möödudes aknal helgib kollase liblika tiiv.
Lehtede võredest kullaseid küiri sarjub,
aegade kellist kuid vargsi pudeneb liiv.*

*Nõnda vajuvad mööda hilju lõunased tunnid,
vaikib hoolitsev asklus ja argipäevade jutt.
Aga ikkagi üht tarvidus taga sunnib —
karjatahrale viib emakest lõpsi rutt.*

LEO MÖTUS.

Lugemata jäänud luuletus.

„Maanoortele“ kirjutanud kirjanik J. JAIK.

Ühel hommikul, kui päike viskas esimese piiluva pilgu metsa tagant sise-maa taludele, metsadele, aasadele ja rohelistele põldudele, ta nägi lugu, mis ei olnud küll hirmus tähtis, kuid siiski selline, et pani vana ümberilmärändaja päris keskmiselt imestama — nii varasel tunnil Edevahi perepoeg August Susel juba kolistas vanal lo-giseval vankriül külavaheteel. Ei olnud enam põrmugi unine, vaid nõotas koguni hoollega hobust. Päike nägi seda ja pani väga imeks.

— Saab näha, mis sellest asjast saab, mõtles ta ja jäi asja jälgima poole pilguga... Kõrgemale tõustes ta nägi, et vanker, millel istus August, oli vana sõnnikuveo vanker, mitme talgu selged asitõendused ja mälestused ilutsesid külgekuivanuina redelipulkadel. Vana kogenud kõrgeltvaataja järeldas sellest kergesti, et kusagil peab jälle olema selline mullatoitmine, selle tagasiandmine, mis võetud jahvatamiseks koduloomade hammasveskrite vahele. Oli rohkem kui selge, et August sõidab talgule, August on hakanud eluviise muutma.

August ise vaatas ka korra päikse poole ja kui nägi, et viimane oli juba vaksa võrra metsast kõrgemal, ta tõmbas hobust südilt ohjapaarist. Peab jõudma talgutallu mitte kõige viimasena. Külarahvas on ju väga imelik; teiste elukombed puutuvad neile väga ette. August teadis küll, mida umbes temast külas räägitakse. Mõned kadedad ja pilkajad, kes ise selle juures seesugused, et pole aimugi kõrgeist ja ilusaist asjust, naeravad seljataga, et Augustist ei saavat peremeest ega töömeest, ei saavat peni nahast pilli kah. Olevat suur antvärk ja saks, mängivat härrat ja igale ei julge pista kätt külge. Niisuguseid pilkajaid oli ehk paljugi, ega kõike ju ei räägita edasi. Aga August tahab täna astuda nende juttudele vastu sellega, et läheb esimesena kohale ja kogu päeva vehib tööd, nii et teistel jäägu suu ammuli.

Nendes külarahva juttudes oli ju osake tõtkki, aga see kõik oli seljata-gustes juttudes omandanud misuguse kuju, et ajas hinge täis. Seda nad teadsid kõik, et August kirjutab luuletusi, aga seda nad ei saa aru, et sel-

lest oskusest peab pidama väga suurt lugu. Ega see nii tühi asi ei olnudki, kui kohalik maakonna leht juba paaril korral on trükkitud ära tema, noore maaluuletaja, värsid, mis loomulikult pidid tooma Augustile väga palju kuulsust igalpool, kuhu ulatab maakonna linna trükitud sõna. Koduvallas see kuulsus talle küll palju kasu ei toonud, sest nende luuletuste ilmumine mõjus just nagu erilase pesa torkamine kepiga — pilkejuttude sisin hakkas siis just õige valjusti kostma. Sellest pole aga parata, sest prohvet pole kuulus koduvallas.

Tõsi oli see ka, et August igasugust tööd just väga heameelega ei teinud. Kümnda näiteks armastas ta väga, sest adrataga kõndides oli hea võimalus otsida ilusaid riime, millele pärast vabal hetkel panna teised sõnad ette ja ilus luuletus oli jällegi valmis. Mõnikord aga August lubas endale niisugust toredust, mis tõesti pidi teised tegema kadedaks. Ta nimelt oli paljude ajalehtede kaastööline ning pidas hoolega silmas lehekontoritest kasvavat kaastöö tasusummat. Kui nendest oli saadaval juba summa, millega võis endale midagi lubada, siis August kadus mõneks päevaks kodust ja rändas läbi kõik linnad, et võtta vastu omaid rahad, luua suuri suhteid ja vaadata kuidas maailm elab. Oma ümbruskonnas seletas ta neil puhkudel kusagilt raamatust loetud sõnul, et inimene pole mitte puu, kes eluaja peab kasvama paigal ja ei tea mitte, mis on järgmise künka taga.

Tõtt oli ka selleski, et nende käikude ja muu pärast tal oli oma isaga vahel seletamisi, sest isa tahtis, et August hakkaks põllumeheks kõige ihu ja hingega. Isagi ei näinud seda heameelega, et August teeb kodutöid ainult ihuga, kuna hing aaleb ei tea kus, vahel pilvede peal, vahel kõrgemalgi. August aga ise leidis, et paar päeva küll võib pidada kuidagi vastu ilma värsi kirjutamata, aga rohkem küll mitte. Ja mine sedagi tea veel, äkki võib selguda, et tema on sündinud suurvaimuks ning kui jätta see enesest leiutamata inimeste tühjade juttude ja muude narruste pärast, kus siis selle kahju ots.

Talu, kus täna peeti sõnnikuveo talgusid, oli Paluoja, mille peremees oli ümbruskonnas suurem riigi vaenlane ja

eestlaste sugu väljasuretaja vanapoiss. Niisugust kohta poleks tõesti maksnud valida oma töö innu ja usinuse näitamiseks, kuid asjal oli ka veel teine külg. Nimelt see riigivaenlane oli toonud omale linnast naisteeniija, kelle kuulsus oli kulutulena lennanud läbi küla ning seesama asjaolu mõjuski kaasa Augusti valikule.

August teadis tema nimegi juba, see oli nimelt Helve Kasesaar. Ega see polnud veel kõik, et ta oli lõpetanud keskkooli, seesuguseid oli vallas teisi. Ta oskavat klaverit mängida ja laulvat laule ning olevat oma jutu järele tulnud maale ainult selleks teenima, et õppida maaelu tundma. Ütlevat, et ilusate käte ärarikkumine ei lugevat midagi ja üldse olevat sootu teistmoodi jutukas kui teised.

Ikka rohkem head räägiti temast, kuigi mõni tõrises ka vahele, et küllap ikka nälg see oli, kes ajas seesuguse prelli linnast välja. August oli teda näinud hiljuti peol ja kujutles, et põhjalikum tutvumine toimub nüüd talgutööl.

Ega tema ei lähegi niimoodi otsima tutvust nagu teised. Kõik see asi on korraldatud nii, et Helve silmad ise jäävad peatuma Augustile ja valivad ta välja kõikide hulgast. August oli mõtelnud niimoodi, et see ei loe tema noorele tervisele midagi, kui ta täna lõhub tööd kahe inimese eest pilkajatele parajaks vastuseks. Kui tema selle lisaks veel lõunalaul touseb püsti, koputab piimaklaasile ja loeb ette oma ülemlaulu sõnnikuveole, siis võit peaks olema täielik. See pikk luuletus, eilsest päevast pärit, oli tal kindlasti taskus ning sellesse oli surutud kogu selle jaanipäevaeelne töö ilu ja võlu, selles tundus sõnnikulõhna, mis tõsisele põllumehele tundub päris mõnus. Selles sisaldus tugevate meeste turjade paendumist, vägevate hobuste lihaste tõmblemisi koorma sikutamisel ja kojuruttavate tühjade vankerde töömeeleolulist põramismuusikat. See kõik oli surutud sisse luuletusse üksikasjadeni, kuid luuletuse lõpp, milles peitus ka sügavat filosoofiakatki, oli jäänud Augustile juba pähe:

*Sest nähkem — aatomile paistis koit:
Juur imes teda välja väetud mullast,
Et tera temast saaks, mis säraks nagu
kullast...*

Kuhjapesas.

Kõpitab, pakitseb piht
päevasest heinaniidust.
Jõeveest higi ju viidud,
juuks veel kui nõrgev viht
laubale langeb ja kukla taha.

Heinad kuumaks on köet
suvise taeva tulest,
pehmemad udusulest.
Tuikavad taevasõed
puistavad põue tulise tuha.

Milline igatsus küll
raugelt ja magusalt murrab?
Küte vahele surra
tahaks, õö ja heinad üll.
Mis selle himura õöga teha?

Sulgevad väsinud laud,
kõrvad valvavad astel.
Langeb ju õine kaste,
vaikne maailma haud.
Ootajat äratab unest eha.

HENRIK VISNAPUU.

*Kuid ta jäi õleks, tast sai lehmatoit!
Nüüd lehmaihust õlg on läbi käinud,
Laut sõnnikut on täis, mis vanlri heita...
Rämm tuleb mullapõue jälle peita,
Et saaks tast tera, millest und ta
näinud.*

Võib olla tuleb selle salmiga lugemine lõpetada. Nii tuleb teha siis, kui Helve ei juhtu olema lauas, kui aga Helve on kuulmas, siis loetakse lõppu ka veel kõige viimane salm:

*Sest täitkem koormad. Kui veel soodsad
ilmad
Ja vihmasajud soojad jõudvad appi,
Siis lокkav rukis katab põllulappi,
Pead õites säravad, kui kauni neiu
silmad.*

Sõna „põllulappi” oli August meelea asetanud salmi, sest temani oli ulatanud kuulduis, et see vana riigivaenlane Kaarel ise heitvat pilku oma teenijale. Aga ega tema ei saa pahandada, kui salmis riimi pärast tema kuuevakaamaalist rukkipoõldu nimetatakse lapiks, niipalju vabadust peab luuletajal olema, muidu ei saa teha üldse hästi riimitud värssi. Vast see sõna „põllulappi” jääb Helvele kuidagi kõrvu. Aga üteldes neid viimaseid sõnu — „Kui kauni neiu silmad” —, August vaatab Helvele otse silma ja küllap viimane siis aimab kõik.

„No näe, noorhärna tuli päris ise. Kas jääd ikka tõhe, või tõid ainult hobuse kohale,” küsis peremees Augustilt viimase õue jõudmisel.

„Kui sinul on niisugune sõnnik, mis ise oma jalaga ilma mehe abita kerib

vankrisse, siis jäägu peale ainult hobune, aga kui sul on niisugune päris harilik laudasõnnik, mitte mõni tsirkuses väljaõpetatud kunstsõnnik, mis oskab rattaid mööda üles ronida, siis las ma viskan ka mõne viglatäie”, vastas August.

„No jah, hea küll,” ümises vana riigivaenlane heameelega ning Augusti sõitis oma hobusega esimesena lauda sõnnikumäkke üles.

Samal ajal Helve jooksis toa ja kaevu vahet, kerge kleit oli tal seljas ja näis olevat nii käbe ja kärmas.

Siis algas töö. August püüdis ettekatsetult töötada kahe mehe eest ja rassis vankri ümber, et teistele ei näinud jäävat ruumi.

„Ära siis nii mässsa, soolikad lähivad sõlme,” noomis teda üks naaber sõbralikult.

„Aga mis sest ilma elust muudki saab, kui mõni hea keretäis tööd teha,” ütles August ja töötas edasi.

Viimaks siis jõudis keskhommik oma kahetunnilise töövaheajaga. See oli üks võimalus Helvega tutvuse sõlmimiseks või isegi oma laulu ettelugemiseks. Augustil oli selleks isegi kõik valmis mõeldud. Niisugusel puhul läheb harilikult lahti veevalamiseks, üksteisele vee kaela kallamiseks, millist kommet peetakse juba esisadest saadik selleks, et uhada oma naabrit puhtaks sellest mustast tööst ja veel sellekski, et veekallamine tähendab küllaladast vihma tulevasele rukkipoõlule. Kuid keskhommikune vaheaeg möödus igavalt, sest peremees just selleks ajaks oli saatnud Helve alevikku viina järele.

Keskpäeval valitses suur kuumus nii et higi tilkus töötajail nina ja juuksekiharate otsast. Kojusõitvate hobuste ümber lendesid parmud, mis oma suuruselt võistlesid kuldnokkadega, olles igatahes midagi varblase ja varese vahepealist. Seesuguseid inisevaid õhuloojuseid oli olnud palju ka ühel teisel talgul, kus nad olid närinud hobused armetuiks ning seepärast seal oli lõunavaheaeg venitatud õige pikaks ning jätkatud tööd hilisööni. Pikka lõunaaega soovis August nii väga.

See saabus viimaks. Hobused rakedati lahti ning juba nad sõid hoolega värsket ristikhelina katuse vilus. Ojaääres töötegijad pesid ennast hoolega ning kes oli sellega juba valmis, liikus õuel ringi erksana, nagu poleks olnudki seljataga raskeid töötunde.

Ka Helve oli nüüd kodus ja talitas usinasti suvekoja ja suvemaja vahel.

„Linna tüdrukule vaja anda vett,“ seletas August ning poetas enese pangi täiega ukse lähedusse valvama. Kui siis Helve ilmus uksest nähtavale, August kallutas ta pähe ämbritäie külma kaevuvett.

Helve kiljatas suurest ehmatusest, tirin klambisupiga kukkus maha. Supist ei võinudki enam olla kahju, sest selles oli nüüd rohkem kaevuvett kui suppi ennast, tirinast aga oli kahju küll, sest selle oli peremees Helve soovitusel toonud linnast alles paari päeva eest.

Kuid Helve ise? Ta seisis liikumata paigal, juukseist tilkus vett ning õhuke sitsikleit oli kleepunud ihuliigete ümber. Nii näis ta väga abituna ning mehed ümber lõkendasid naerda.

August ei saanud ka veel aru, kas Helve võtab seda naljaks või mitte. Igatahes asjal oli juures ka tõsine joon, nimelt katkiläinud tirin. Kuid siis ilmus kohale ka peremees ise, kes oli päris pahanduse pilv. Ega ta palju selgelt ei ütelnud, ainult pragas ja sõimas, kuid võttis siis Helve käekesest kinni ja talutas ta tuppä.

Peremehe olek Helve suhtes näis olevat Augustile kahtlane, kuid lähem selguski saabus silmapilku.

„Mis sa teisemehe pruudi ärালেotasid,“ naeris üks naaber. Kas sa siis ei tea, et see ju päris kindel peremehe tulevane.“

„Ei ole ma kuulnud?“

„No kuula siis enne asjad järele, enne kui vaatad kellele sa viskad. Kuulda on jah, et vana Kaarel külas seletanud, et nüüd on aeg naist võtta, nüüd hinnad on läinud odavaks.“

„No kuidas hinnad odavaks läinud?“

„Ta seletanud seda niiviisi, et kui ta oleks vanasti võtnud naise, siis poleks saanud kedagit paremat kui ise, aga nüüd võta niisugune kange perenaine majja, et päris õppinud taluperenaine, haridus ja klaverimäng, võõrad keeled ja peened kombad peale kauba veel.“

Kuuldud lugu ei meeldinud Augustile. Tekkis pahameelgi Helve vastu, kes läheb mehele enne kui oleks võtnud vaevaks Augusti tundmagi õppida.

„No mis õppinud perenaine see on, kas keskkoolist saab mõnda õiget taluperenaist.“

„Ei olevat nii see asi, peale keskkooli olevat tal veel kodumajanduskoolgi seljataga, nii et päris õppinud perenaine küll. Ja vaata peremees ei lase kedagi talle enam lähedalegi.“

See asi oli siis selge. Lõunalausa aeti juttu poliitikast ja vabadussõjast, millest võttis osa ka August, olgugi et tal ei läinud meelest, et luuletus taskus alles lugemata. Ei olnud kohast silmapilku.

Lõunavahe veniski pikaks, kuid Helve ei näidanud ennast selle kestes hoopiski. Öhtul, kui August juba asus sõitma kodu poole, talle tuli jälle meelde tema tänaseks päevaks kirjutatud luuletus ning ta meel oli väga hale. Mõtles, et kodus kirjutab ta sellele ühe kibeda salmi veel juurde ja paneb selle oma laekasse, kus see seisab kuni tema teoste täiskogu ilmumiseni. See salm võiks olla umbes järgmine:

*Kes õnnetu, jääb ikka õnnetuks,
Ja sõnnik — see jääb ikka sõnnikuks
Ei luuletaja tunne õnnekoitu,
Ja lauda sõnnikust ei saada võitu.
Teed vedamise talgu kas kui suure,
Kuid iga päev toob teda jälle juure.*

Päike oli näinud seda lugu kuni lõpuni ning metsataha jõudes ta oli selle vist kohe sosistanud edasi kuule, kes nüüd ruttas ulatama välja oma pead metsatagant, mis oli uudishimust üsna kollane. Kuu vaatas järele mehele, kes tänasel päeval tööga võitis, kuid luuletamisega mitte.

Rahe.

*Kevad õilmitseb ja hõngleb,
kõminal kui kokku rõngleb
põhjust pilve paksu, ränka —
lõunast tuul toob teise ränka,
keset taevalage kõrget
kisub keeris kokkupõrget.*

*Viskleb välk ja raksub rahe,
mille hoog kui roobits vahe
puidelt lehed tuulde nülib,
maad ja mullad valgeks külib,
kuna tormiraju rindel
murdub klaas ja lendab sindel.*

*Äike uut vaid kõrgib hoogu.
Orast langeb nagu loogu
porri, kus ju rahe sulab —
vahutades veerleb, vulab
kallaku ja vete peri
kõrte roheline veri.*

„Looming“.

Mart Raud.

Kuidas toimub kontrollassistente ettevalmistamine Kuremaal.

Kuremaa karjakontrollassistente kool asub Tartumaal, 9 km Jõgeva raudteejaamast. Kooli ülesandeks on valmistada ette karjakontrollassistente ja vilunud karjatalitajaid ning anda põllupidajatele karjamajanduslikku eriharidust. Kool on asutatud 1920. a. ja saanud 15 a. jooksul välja mitusada kontrollassistenti, kes aidanud kaasa meie karjamajanduse paremale järjele tõstmisel.

Kooli kursus kestab kaks aastat ja õppeaineist õpetatakse: 1) karjakontrollasjandust, 2) karjamajapidamise korrastamist, 3) põllutööd ja loomastõdakasvatust, 4) veisekasvatust, 5) piimandust, 6) hobusekasvatust, 7) seakasvatust, 8) lambakasvatust, 9) kanakasvatust, 10) koduloomade tervishoidu ja ravimist, 11) ühiskonnateadust, 12) ühistegevust ühes kõneoskusega, 13) taluraamatupidamist, 14) kodumajandust, 15) ajatööd ja koduümbriuse kaunistamist, 16) mees- ja naiskäsitööd ja 17) laulmist.

Õpetus on nii teoreetiline kui praktiline. Oskuste omandamiseks töötavad õpilased kooli majapidamises — Kuremaa riigimõisas, kus kogemuste omandamiseks laialdased võimalused: kooli majapidamisel on ligikaudu 500 ha maad, põllukultuurid korralikud ja heina- ning karjamaad head. Mõisas peetakse üle 100-pealist piimakarja.

Koolitalul on oma meierei, kus õpilased õpivad tegelikku piimandust.

Kuremaal asub ka riiklik seakasvatuse katse- ja kontrolljaam, kus võimalik saada põhjalikku ettevalmistust tegelikus seakasvatuses. Koolil on talukanala ja kooli ühisköögil oma aed, milliseid ettevõtteid peavad õpilased ühiselt, saades saadused ühisköögi toitlustamiseks ja omandades sealjuures tegelikud oskused kanakasvatuse ja aianduses. Mitmekülgsest õpetusest ja tegelusest leidub õppimiseks palju mis edaspidise elus tarvis — jäägu kasvandikud koju oma majapidamistesse töötama või siirdugu nad teenistusse kontrollassistenditeks ehk karjaravitsejateks.

Õppetöö kooli I kl. algab 1. oktoobril. Järgmise aasta maini pannakse suurem rõhk teoreetilisele õpetusele ja karja- ning sigadepidamise talvisele tegelusele. Talvesemestrile järgneb suvesemester, mis kestab maist oktoobrini. Suvesemestril jääb klassitöö ja teoreetiline õpetus tahaplaanile ja algab oskuste omandamine niidul, põllul, kultuurkoplis ja aias, kusjuures hooldamisel ka kari ja teisi loomi. Oktoobris lõpeb I kl. kursus ja peale paarinädalast vahetega algab II kl. kooliaasta, kus õppetööga alustasid 1. novembril ja lõpetatakse järgmise aasta suvel mai lõpul või juuni alul. Siis on lõppkatsed

Ja lõpetajad pääsevad elu õigusega astuda teenistusse karjakontrollassistendi-
na kontrollühinguisse, missuguseid ühin-
gid meil töötamas praegu 250 ümber ja
milliste arv lausa kasvamas. Samuti
võivad lõpetajad, ka I kl. lõpetajad,
leida teenistust karjatalitajaina, kelle
järgi nõudmised on aasta-aastalt suu-
renenud.

Kooli esimesesse klassi võetakse
vastu mõlemast soost õpilasi, kes vä-
hemalt 17 a. vanad ja lõpetanud vähe-
malt 6-klassilise algkooli. Kooli teise
klassi võetakse vastu karjatalitajate
koolide ja 2-aastaste põllutöökoolide lõ-
petajaid. Sooviavaldustega, missugus-
tele lisatud tunnistused eelhariduse, va-
nuse ja eelpraktika kohta, on soovitatav
kooli poole pöörduda juulis-augustis,
mil suurim uute õpilaste vastuvõtmise
hooaeg.

Täiendavalt olgu märgitud, et õpila-
sed saavad koolilt tasuta korteri ühes
tarviliku mööbli, sööginõude, kütte ja
valgustusega. Toitlustamine toimub
õpilaste eneste poolt ühistegelisel põhi-
mõttel korraldatud ühisköögi kaudu.
Tegelikult on õpilaste toitlustamine kor-
raldatud nii et I kl. õpilased saa-
vad ühisköögist maksuta
ülespidamist koolitalus teh-
tud tööde tasu ulatuses. Vä-
hema töötasu puhul tasub õpilane puu-
duva osa kuludest, kuna suurema töö-

tasu korral makstakse ülejääk õpilas-
tele välja. Õppekavas ettenähtud tööde
korralikul täitmisel võivad I kl. õpilased
teenida prii ülespidamise ja erilisel hoo-
likusel hädavajalikke õpperaamatuidki.
II kl. õpilased tasuvad oma toitluskulud
kooli ühisköögile tegelikkude kulude
järgi, mis kõiguvad 8—10 kr. vahel
kuusi. Nad võivad aga katta osa toitlus-
kulusid kodust saadetavate toiduajne-
tega, mil rahaline kulutus ei tarvitse
olla koolis õppimisel kuigi suur.

Õppemaksu koolis ei ole. Kehvemad,
kuid andekamad õpilased võivad kooli
õpilaste ühingult „Sidet“ saada prot-
sendita õppelaenu õpilase vanemate
käendamisel; laenu kuuluvad osade
viisi tagasimaksmisele hiljem, kui kas-
vandikud teenistuse leidnud.

Õpilasuuring „Side“ korraldab pidusid,
kõneõhtuid, koosviibimisi ja aitab val-
mistada lõpetajaid ette seltskondlikule
elule. „Side“ juures töötab ka koope-
ratiiv õppetarbete ja raamatute ühiseks
ning odavamaks soetamiseks, samuti
koduümbruse kaunistamise, väikelooma-
kasvatuse j. t. eritoimkonnad eriküsi-
mustesse sügavamalt süvenemiseks.
Enesearendamiseks aitab kaasa kooli
2000-kõiteline raamatukogu, kus leidub
eestikeelse põllumajandusliku kirjanduse
kõrval ka populaarteaduslikku ja ilu-
kirjandust

J. N.

Endiste kasvandikkude huviküllane suvipäev Arkna põllutöökoolis.

Endiste lõpetajate traditsiooniline
suvipäev rohke osavõtuga toimus Ark-
nal 16. juunil, millest osa võtma olid
ilmunud lõpetajad üle Virumaa ja Har-
jumaalt. Kuna ilm seekord oli kokku-
sõiduks soodne ja enne jaanipäeva põl-
lumehel väike hingetõmbamise aeg
järgnevas kiireks tööhooajaks, siis
tõusis osavõtjate arv üle 100. See-
kordne suvipäev oli ka kooli 15. tege-
vuseaasta tähiseks.

Säärase päeva pidamist tuleb kahest
seisukohast pooldada. Ükskord võivad
ja peavadki endised kasvandikud ise
tegelikus elus olles kõige paremini hin-
dama, kuidas tuleks korraldada õpetust

ja maanoorte kasvatust koolis säära-
selt, et kasu õpetaja ja õpilase ühis-
tööst saaks kõige suurem. Seetõttu
kooli tegelased püüavad endiste kas-
vandikkude mõtteavaldusi võtta „rah-
vahäälena“. Teiseks ammutavad endi-
sed lõpetajad siit vastused mitmele
kodus tõusnud küsimusele.

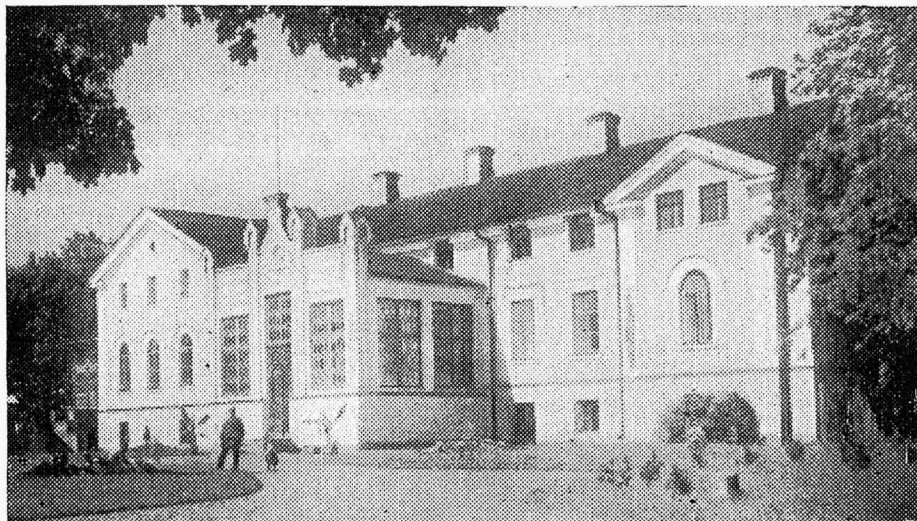
Hiljuti üle riigi põllumajanduslikku-
de kutsekoolide lõpetajate vahel kor-
raldatud ankeet näitas, et lõpetajate ja
nende vanemate arvates koolid on ül-
diselt oma ülesande kõrgusel, mis aga
ei õigusta kohapeal käsi rüppe panna
ja puhata senistel tulemustel. Vastu-
pidi, saavutatud edu ja teadmine seni-

se töö kasulikkusest ergutagu praegu-
seid õpetajaid ja õpilasi veel suurema-
le töönnule.

Arkna koolipere on küll alalises ot-
simises, kuidas saaks anda senisest
rohkem ja senisest paremini rakenda-
tavaid teadmisi ning oskusi; siin püü-
takse ka arendada maanoore üldist
vaimlist taset, karastada teda eluvõit-
luse vastu ja kasvatada temas kõlblis-
elt tugevat isikut meie eesti ühis-
konnale.

nuud niikaugele, et isegi vanemad kul-
tuurriigid meid vääriiliseks peavad ja
mõnes asjas isegi meist omale eeskuju
võtavad.

Käesoleval suvipäeval järgnes töö-
koosolekule klassides ja õppekäigule
koolitalus, kus kõik põllumajandusli-
kud harud, nagu ka kanakasvatuse ja
mesindus, olemas ja eriti silma paist-
sid aed puukooliga ning uued rohu-
maad, lõbus koosviibimine. Siin süven-
dati sõprust ja meie põllumehele nii

ARKNA PÖLLUTÖÖKOOLI PEAHOONE.

Kuna kool 15 a. tagasi oma tegevust
alustas ajal, millal olime äsja võitnud
vabadussõja, siis konstateerisid esi-
meste lendude lõpetajad, et näiteks
1923. a. korralagedast ja osalt lagune-
nud kooli majapidamisest on saanud
korras ja nägus paik meie maanoortele.
Tänu Viru maavalitsuse kauaaegse esi-
mehe korraldavale käele ja kohapeal-
sete tegelaste püsivale tööle, sammub
Arkna kool endiste lõpetajate hinda-
misel väärusel kohal meie põllutööko-
olide peres. Meie riigi kiire kosumine
sõdadest ja vabanemine teiste rahvas-
te eestkostmise alt peegeldub kooli se-
nises arenemises. Hiljuti veel mada-
lal astmel olevaks rahvaks peetud, ole-
me nüüd neil vähestel aastatel jõud-

vajalikku kutselist ühistunnet ning
lugupidamist oma elukutse vastu.

Endiste kasvandikkude kogu juha-
tusse valiti esimeheks Aleks. Vald-
mann, Laanemõisast, abiesimeheks
Bernh. Prass Palmsest, Rein Kivi-
mägi Papiarust ja Paul Böckler
Porkunist.

Kõigil oli kahju lahkuda ühisest pe-
rest ja kohast, kus oli rühitud ja otsi-
tud kahel noorusaastal ja mis on saa-
nud justkui teiseks koduks.

Nagu varemil aastail, nii ka käes-
oleval, oli suvipäev õnnistusttoov
koolitalule tuues kaasa sooja vihma meie
enne jaanipäeva nii janunevale loo-
dusele.

Põllumajandusliikude kutsekoolide vahelised töövõistlused.

Põllumajandusliikude kutsekoolide kohale tuli ja omandas kõrgema auhinna VIII üleriigilised töövõistlused peeti 15. juunil 1935 Kuremaal karjakontrollassistendite kooli juures.

Veistehindamise võistlusel esimesele kohale tuli ja omandas kõrgema auhinna Kuusiku karjakontrollassistendite kooli õpilane neiu H. Olderman, kes võitis ühtlasi koolile jäädavalt rändkarika. Esimese auhinna omandas veel Jäneda põllutöökeskkooli õpilane Joh. Velleste ning E. Aleksandri põllutöökeskkooli õpilane Ilmar Laaman.

Esimesed põllumajandusliikude kutsekoolide vahelisel töövõistlusel.

Vasakul — Floriida Tuuling Väimela karjatalitajate koolist, omandas kõrgema auhinna lüpsivõistlusel. Keskel — Heldur Kruus Vahi põllutöökoolist, kõrgem auhind kõnepidamise võistlusel. Paremal — Helmi Olderman Kuusiku Karjakontrollassistendite koolist, omandas veiste hindamise ajal kõrgema auhinna ja tõi koolile rändkarika jäädavalt.

Veiste lüpsivõistlusel üleriigiliseks lüpsimeistriks tuli ja kõrgema auhinna omandas Väimela karjatalitajate kooli õpilane Floriida Tuuling, selle tötu läks ka rändkarikas teist korda Väimelale, kuid tuleb nimetatud koolil veel üks kord kaitsta. Teistest koolidest esimesed auhinnad omandasid: Elsa Vellesoo, Vodja põllutöökoolist, Helenel Riisbach, Purila karjatalitajate koolist, H. Laredei, Kuusiku karjakontrollassistendite koolist, E. Jõesaar Arkna põllutöökoolist.

Kõnepidamise võistlusel iga õpilane esines kõnega kahel teemil; esimene komisjoni poolt antud, ühine kõigile, mis tehti teatavaks komisjoni esimehe poolt võistluste algul ja teine oma õpilase valikul ja varem ettevalmistamatult. Komisjoni teemiks oli „Soetage tõukarja” ja ettevalmistuseks anti aega 15 minutit, s. o. niikaua kui teine õpilane samal teemil komisjoni ees esines. Õpilaste oma valitud teemid olid järgmised:

1. Joh. Velleste, Jänedalt — Maakodude kaunistamise tähtsus ja vajadus.
2. J. Steinmann, Arknalt — Maanoore ülesanded kooli lõpetamisest iseseisvaks saamiseni.
3. A. Berenstrauch, Väimelalt — Loomapidamise ja teraviljakasvatuse vaherkord praegusaja talundikorrastuses.
4. N. Essenson, Kuusikult — Valgust elu varjukilgedesse.
5. H. Kruus, Vahilt — Maanoorte riiklikke ja rahvuslikke ülesandeid.
6. H. Jürgens, Purilast — Piimakarja söötmine õigetele alustele.
7. E. Loik, Kuremaalt — Taani, moodsa põllumajandusliku ühistegevuse häll.

Kõnepidamise võistlusel esimesele kohale tuli ja kõrgema auhinna omandas Heldur Kruus Vahi põllutöökoolist. Esimese auhinna omandas veel Natalie Essenson Kuusiku karjakontrollassistendite koolist ning Joh. Velleste Jäneda põllutöökeskkoolist.

Võistluste lõpul anti üle Põllutööministeeriumi poolt koolidele rändkarikad ja õpilastele rahalised autasud.

Piim on kõige laialdasema kasutamisevõimega toiduaine.

Kuidas suurendada piima tarvitamist perekondades?

See on küsimus, mis peaks mõtlema panema igat inimest, kellel oma terve vastu lugupidamine, eriti aga peaks see mõtlema panema igat pe-

renaist, kelle kätte usaldatud nii paljude tervisline heaolu. Suurendada saame piimatavitamist osalt sel teel, kui meil tõesti head piima tarvitada. Hea külm, kõrgema kvaliteediga piim joogina ei tohiks puududa söögilaualt, eriti aga mitte hommiku- ja õhtulaualt.

Joogina söögilaual rõõska piima võib asendada eriti kevadel ja suvel hea hapupiim. Laitmatu hapupiima saamise eelduseks on hea rõõsk piim. Kui oleme sunnitud piima keetma, teadagi ei saa keedetud piimast seismisel head haput piima, siin peame keetmise läbi hävitatud piimhappebakterid piimasse lisama. Seda teeme nõnda: jahutame keedetud piima 20—25° C ja lisame 2 supilusikat ühe liitri keedetud piima kohta head haput piima või haput koort, segame hästi ja laseme hapneda. Veel parem kui keedetud jahutatud piimale lisandame kultuurhapet, ka 2 supilusikat liitri rõõsa piima kohta, viimasel viisil saadud haput piima nimetatakse „kultuurhappe piimaks“. Hea hapupiima ja kultuurhappe piima saamiseks peab olema puhas ruum, kõige ideaalsem on selleks eriline piimaruum. Kui piima hapendamise toimub köögis, siis ei tohi seal olla lõhnavaid aineid, näit. sibulat, suitsutatud kala, hapukapsast, heeringat. Ka peaks vältima lõhnavate toitude valmistamist. Piima hapendamiseks kõige kohasem temp. on 17—20° C, hapnemisel ei tohi piima liigutada, siis eraldub vesi. On piim paks, peab seda kohe viima külma kohta — külma sahvri, jääkeldrisse. Head haput piima võime serverida hapnemisnõudega, kui viimased on väiksed kausid või kruusid ¼ lt. mahuga. Väga hea on hapupiim lahtiklopitud joogina tarvitades. Toitvust saab tõsta, kui lahtiklopitud hapupiimale lisandada rõõska koort. Soojal ajal, kevadel ja suvel, võib hapupiim nii mõnigi kord lõunalaual asendada suppi. Lahtiklopitult vähese soola, peenendatud murulaugu, sibulalaugu, riivleiva, kamajahu lisandamisega asendab see esimese toidu (supi), suhkru, riivleiva või kamajahu lisandamisega magustoidu. Kui piim on hästi ühtlaseks hapnenud, võib sellest piimast tõsta lusikaga parajad tükid sõelale nõrguma ja pärast lauale anda hästi külmas rõõsas piimas. Hapupiim jänu kustutamiseks on kohane igal ajal nii söögi kui ka vaheaegadel.

Hapupiima jookidest võiks mainida veel keefiri ja jogurti.

Keefir

hapendatakse erilise seene abil. Keefirseene dieti on väikeste mikroorganismide kogu; need mikroorganismid kasvavad mitmekesi koos, paljale silmale on keefirseened väiksed valged terad, tangu kuni herne suurused. Keefirseenes on piimhappebaktereid, pärmiseenekehi ja pisikuid, viimased põhjustavad piimavalkude lagunemist. Keefiri saadakse, kui rõõsale piimale lisandatakse keefirseenekehi. Toorest rõõska piima selleks ei ole hea tarvitada, sest siis tulevad juhuslikult piimasse sattunud pisikud juurde. Keefiri saamiseks piim keedetakse, jahutatakse 20—25° C ja lisandatakse 1 liitri piima kohta 1 supilusikas keefirseenekehi, segatakse hästi ja lastakse hapneda. Kõige soodsam hapnemistemperatuur on 20—25° C; madalama temperatuuri juures jääb piim vedel, ka eraldub siis kergesti

vesi; hapnemise algul võib piima segada, siis on keefirseenekesed põhjas, hiljem kui algab käärimine ja hapnemine, tõusevad seened peale. Kui piim hakkab paksenema, ei tohi enam segada. Järgmisel päeval kurnatakse seened piimast välja, pestakse sõela peal hoolega külma veega läbi, ja külitakse siis uude piima. Keefir jahutatakse ja seda võib kohe tarvitada, kuid teravama maiguga ja vahutav jook saadakse, kui keefir pannakse patentkorgiga varustatud pudelisse $\frac{1}{2}$ —1 päevaks hästi külma kohta. Enne tarvitamist on soovitatav keefiri hästi loksutada, saadakse ühtlane, vahutav homogeenne jook. Koosseisu poolest võib keefiri joogina väga soovitada. Osa piimavalku on lagunenud, täh. osa seedimistõid on tehtud, järelikult on keefir veel seedivam kui rööskpiim ja seedivam kui hapupiim, peale selle on keefiris kasulikku seedimist korrashoidvat piimahapet 0,5—0,8%.

Jogurt

on ka üks hapupiimaliik. Siin on jällegi isesugused mikroorganismid piima hapendamaks. Jogurtis olev mikroob tegutses jõudsasti 35—40° C soojuses, sellepärast jogurti hapendatakse nii kõrges temperatuuris. Jogurti valmistamiseks keedetakse piim, jahutatakse 40° C ja lisatakse 1 liitri piima kohta 2 supilusikat jogurti või jogurti juuretist. Jogurti hapnemine kestab 4 tundi, kogu see aeg peab temp. olema 35—40° C, selleks hapendatakse jogurti laiakaelalistes klaasist pudelites, pudelid pannakse 35—40° C sooja vette. Veenõud peab hoidma kohas, kus vee temp. ei langeks alla 35° C. Kui piim paks, jätkatakse hapendamist veel 1—1,5 tundi, siis jahutatakse jogurt. Nii keefir kui jogurt, nõuete kohaselt valmistatud ja külmalt serveeritud, on maitsvad ja väga tervislikud joogid, ning võime neid tarvitada igal söögiajal ja söögivaheaegadel jänu kustutamiseks. Sedasama võib ütelda ka peti- ehk võipiima kohta.

Joogina piima tarvitamist aitab suurendada ka see, kui piima mitmekesis-tame, kui siin loome vaheldust. Selleks kohased on puuvilja- ja marjamahlad, kohv, kakao, karamell ehk pruunistatud suhkur ja veel mõned ained, mille läbi anname piimale tugevama, meeldivama aroomi ja maitse.

Kohvipiim.

Aine mida piimale lisandada soovitav — on kohv, mitte alati kallis oakohv, vaid selleks võib olla linnase ja muu viljakohv. 1 lt. keeva piima ja 0,5—1 klaas kohvivedelikku. Tõendatakse, et kohviga lisandatud piim on paljude organis-mille vastuvõetavam, kui rööskpiim. Kohviga lisandatud piima valk maos hüübub äärmiselt väikeste helvetena, nende väikeste kalgenudunud valgu osakeste seedi-mine toimub paremini. Dieedis tarvitatakse n. n. kohvipiima nõrga seedimisega inimestele meelsamini, kui täispiima. Kohvi lisandamisega lahjendatakse piim, kui see ei tee halba, seeläbi on mõnele piim maitsvam. Kohvi lisandamine tõstab piima maiku ja aroomi, piima iseloomustav maik, mis paljudele haiglastele inimestele ja ka tervetele ning lastele on vastumeelt, kaob kohvi lisandamisega. Talvel tarvitatakse kohvipiima kuumalt, suvel aga hästi jahutatult.

Karamellpiim.

Teine aine, mis aitab piima maiku ja lõhna muuta, on kara-mell ehk pruunistatud suhkur; 1—1,5 supilusikat suhkurt sulatatakse ja pruunistatakse, lisandatakse 0,5—1 klaas kee-va vett ja valatakse 1 liitri keevasse piimasse. Karamellpiima tarvitatakse talvel kuumalt, suvel aga väga külmalt.

Kakaopiim.

Kolmas aine mis märksa aitab piima maiku ja lõhna tõsta, on kakao, selle lisandamisega saadakse n. n. kakao-piim. Piim keedetakse ja lisandatakse kakao ja suhku ru-segu, mis väheses piimas lahti segatud. 1 lt. piimale 1—1,5 supilusikat kakaod ja 1—2 supilusikat suhkurt. Kakaopiima tarvitatakse kuu-malt või hästi külmalt.

Kohvipiim, karamellpiim ja kakaopiim külmalt on paljudele meeldivam, kui seda serveerida klaasist ja lisandada vähe vahustatud koort. (Järgneb.)

H. Ottenson.

Kuidas vabaneda kärblastest.

Suve tulekuga tungib kärblane igale poole eluruumidesse, kööki ja sahvritesse ning maitseb rooga küsimata. Hädaohlikuks osutuvad kärblased külgehakkavate haiguste korral, kandes haiguse pisilasi talust tallu. Ka jätaavad nad oma jäljed järele, olgu see toa mööblil, uktsel ehk aknal. Juba päikese tõusuga äratab ta magaja. Tahad lõunauinakut teha pärast väsitavat tööd, jälle tormab ta sulle kallale. Kõiki neid asjaolusid arvestades, peame katsuma neist soovimata loomakestest lahti saada, vähendades sellega perenaiste tööd tunduvalt ja saades omalegi vaba silmapilgu rohkem rahulikult puhkamiseks.

Kuidas kärblaste vastu võidelda. Kõige mõjuvam abinõu on neid takistada üldse eluruumidesse pääsemast. Selleks ärgu hoitagu kunagi päikese poolset eluruumi akent lahti, sest nad ootavad päikese paistel

seinal parajat juhust, mil saab tuppale lennata. Kui lasta õhuaken lahti, siis katta see marliriidega kinni, mis kärblaste sisselendamist takistab.

Kärblaste hävitamise abinõusid on mitmesuguseid, näit.: tarvitatakse mürgitatud pabereid, mis surmab neid kaunis heade tagajärgedega. Ainuke halb omadus on neil, et köökides mürgitatud kärblased võivad kukkuda toidusse. Kõige parem abinõu kärblaste püüdmiseks on kärblase liim. Poest ostes läheb nende tarvitamine kaunis kulukaks, kuid odavamalt saab, kui liimi ise valmistada kodus. Kärblaseliimi valmistamiseks võtta: 60 gr vaiku, 38 gr lina-seemne õli ja 2 gr vaha, sulatada kokku ja kurnata kuumalt läbi hõreda riide. Nüüd määrada segu paberiribadele ja riputada üles, kuhu kärbes siis juurde lennates külge kinni jääb ja sureb.

— dt.

Kutsekoolide lõpetajaid.

Vahi põllutöökooli lõpetajad.

Enno, Boris; Kihu, Artur; Kivi, Albert; Kruus, Heldur; Laurits, Leida; Lepik, Hugo; Margus Johan; Mats, Leida; Paju, Emil; Peetso, Osvald; Piiri, Paul; Raudsepp, Oskar, Marjasaar, Armilde; Välbe, Paul; Ungerson, Jaan; Margus, Juhan.

Vodja põllutöökooli lõpetajad.

Raamot, Ralf; Mikfeldt, Eduard; Vender, Martin; Tammekand, Helmi; Siirman, Hildegard; Sökk, Julius; Haan, Aksel; Vellesoo, Elsa; Vene, Melante; Vanker, Veera; Jürgenthal, Osvald; Kuuskler, Johannes; Arok Saar, Feliks; Krivain, Ralf; Hein Kris, Hans; Kiül, Harri; Toss, Paul; Lepp, Arnold; Laredei, Sergei; Kampus, Dimitri; Tuur, Paul; Keskküla, Ella.

Putkaste põllutöökooli lõpetajad.

Baumeister, Paul; Hanikat, Liidia; Harjak, Liidia; Rebale, Meeta; Tammeveski, Edgar; Ulpmann, Johannes; Viksten, Johannes.

Petseri põllutöökooli lõpetajad.

Leim, Aleksei; Lillebach, Oskar; Malm, Karl; Tamm, Viktor; Barsukov, Aleksandra; Birjukov, Lidia; Eiche, Helvine; Erik, Aleksandra; Eifel, Alide; Krasnoperov, Ekaterina; Krjukov, Anna; Leelans, Leontine; Ptselovodov, Elena; Stehin, Marfa; Stumbur, Olga; Udras, Aleksandra.

Vigala põllutöökooli lõpetajad.

Langi, Aleksander; Ester, Jüri; Roos, Evald; Ajaots, Hans; Moppel, Sergei; Visno, Helmi.

Polli põllutöökooli lõpetajad.

Bach, Lydia; Block, Paul; Eier, Arnold; Huut, Felix; Kalu, Olev; Kiviselg, Jaan; Moks, Johan; Noop, Elmar; Reimets, Salme; Talts, Albert.

Polli põllutöökooli alanduse eriklassi lõpetajad.

Arro, Heino; Gregor, Leida; Juurikson, Elise; Kägu, Aleksei; Luik, Vanda; Lukas, Vaidek; Maling, Teodor; Mee-

rents, Ludmilla; Mitt, Jenny; Paut, Jaan; Pokk, Eduard; Pärman, Elly; Rea, Marta; Rosenberg, Jaan; Seiler, Salme; Treffner, Hans; Uibo, Friedrich; Uudelt, Salme; Veiss Elvine; Luik, Hans.

Polli põllutöökooli kodumajanduse eriklassi lõpetajad.

Aru, Salme; Henn, Erna; Johanson, Ella; Karu, Lydia; Kiviaed, Salme; Lepp, Maimu; Linnas, Herta; Luster, Johanna; Pöder, Hilda; Riisman, Lydia; Schönberg, Hilda; Sikk, Elfriede; Tats, Salme; Grünberg, Marie; Korts, Salme; Kull, Leida.

Väimela põllutöökooli lõpetajad.

Berenstrauch, August; Ehrlich, Johannes; Kikas, Säärus-Voldemar; Kraak, Edgar; Krautsiver, Ernst; Möks, Irene; Pastak, Leonhard; Saarniit, Evald; Seen, Karl; Siilbek, Edgar; Stigliits, Linda; Tilkson, Richard; Viiding, Evald; Võru, Kalju.

Väimela karjatalitajatekooli lõpetajad.

Kasvandik, Johanna; Lõhmus, Ksenia; Schmidt, Hildegard; Karaseva, Aleksandra; Tammemägi, Erich; Hansson, Alvine; Kartau, Ilse; Kolberg, Elise; Mäe, Gretchen; Pere, Meeta; Pranstiibel, Hilda; Saage, Amanda; Soomer, Inge; Tuuling, Florida.

Purila karjatalitajatekooli lõpetajad.

Hallik, Linda; Pranstiibel, Eberhard; Jürgens, Hans; Lunter, Aino; Vichmann, Ksenia; Vaader, Selma; Säesk, Salme; Riisbach, Helene; Freiberg, Linda; Jakobson, Johanna; Rahkema, Mahta; Olka, Gerda; Pärn, Helmira; Mitt, Johannes.

Kuremaa karjakontrollassistendite kooli lõpetajad.

Aaren, August; Binsol, Arkadi; Bäärt, Helmi; Jansen, Benita; Jürgenson, Therese; Konno, Karl; Krõlova, Glafira; Kuusk, Eleonore; Lamberg, Johannes; Leitsmann, Helmi; Lember, Helmi; Liiv, Minna; Loik, Elfriede; Luik, Linda; Napa, Leida; Närska, Marie; Pöder, Johannes; Sakeus, Hilda; Tamm, Johannes; Toming, Jaan; Vassil, Leida; Volmerson, Vilma; Birk, Arkadi.

Tooma sookultuuri ja maaparanduse kooli lõpetajad.

Kokk, Aksel; Kresson, Richard; Kuulbach, Richard; Kärtmann, Leo; Kõiv, Viktor; Rehesaar, Viktor; Roba, Artemi; Rooma, Artur; Väher, August.

Kuusiku karjakontrollassistendite kooli lõpetajad.

Eckbaum, Liidia; Ero, Olga; Essens, Natalie; Jürkson, Herta; Koppel, Leida; Kraut, Salme; Laredei, Helene; Laks, Manfred; Muda, Leida; Niibeck, Linda; Oldermann, Helmi; Paist, Viktor; Piperai, Herta; Roba, Aleksander; Steinberg, Paula; Volmer, Alfred; Volt, Erika.

Mele maanoorterinside töö.

Teine ülemaaline maanoorte kongress peetakse Vahil.

Kongress peetakse Vahi põllutöökooli juures Tartu lähedal 17. ja 18. augustil. Kongressile saadab iga Põllutöökoja juures registreeritud maanoorte organisatsioon kaks hääleõiguslist esindajat. Sõnaõigusega osavõtt on võimaldatud kõikidel maanoorterinki liikmetel. Kongressi lähem päevakord antakse kõikidele organisatsioonidele ringkirjaliselt teada. Tänavune kong-

ress töötab kujuneda märksa suurejoonelisemaks ja huvitavamaks, kui oli seda esimene kongress Arknal. Noorte organisatsioonid, kes kavatsevad kongressi puhul mõnesuguste ettekannetega või töödemonstratsioonidega esineda, palutakse sellest aegsalt ülemaalsele Maanoorte Ühendusele teatada (Tallinn, Pikk tän. 40).

Terve rida maanoorte maakondlikke kongresse lähemal ajal.

Maakondlikke maanoorte kongresse peetakse: Valgamaal Helme põllutöökooli juures 13. ja 14. juulil, Pärnumaal 21. juulil Saardes; Võrumaal Väimela põllutöökooli juures 28. juulil. Samal päeval peetakse Tartumaal Võnnu kihelkondlikku maanoorte päeva. Kõikidel päevadel ja kongressidel esineb kõnega maanoorte sekretär-eriteadja agr. A. E c k b a u m. Maakondlikkude päe-

vade kavades, mis mitmekesiselt koostatud, on peale kõnede ja ettekannete mitmesuguseid töövõistlusi ja demonstratsioone. Maanoorte päevade suhtes ei tunta mitte ainult noorte keskel elavat huvi, vaid senised kogemused näitavad, et neile päevadele tuleb rohkesti ka vanemaid inimesi, kes suure huviga jälgivad organiseeritud maanoorte tööd.

Maanoorte võrumaakondlik kongress.

Ülevõrumaaline maanoorte ühendus pidas 25. juun. Põllutöökoja osakonna ruumides juhatuses koosoleku, millest osa võtsid ka maatulunduse konsulentid ja Võrumaa maanoorte assistent.

Juhatus jagas järgmiselt ametid: esimees agr. J. Kraav, abi — agr. H. Narusk, sekretär — Jaan Sibul, abi — Rich. Praas ja laekur — Alf. Mällo.

Otsustati Väimela koolide juures 28. juulil korraldada ülevõrumaaline maanoorte kongress, millest soovitav osavõtta kõigil Võrumaa maatulunduslistel aladel tegutsevate noorte organisatsioonidel ehk osakondadel. Ühes kongressiga toimuvad ka võistlused välkkõnes, juurvilja harimises, võrkpallis ja kõieveos. Kongressile palutakse kõnelema agr. A. E c k b a u m. Vahelduseks laulud, rahvatantsud ja muusikalised ettekanded.

Saardes tuleb Pärnumaa maanoorte päev.

Pärnumaa maanoorte päev peetakse 21. juulil Saardes. Kella 8—10 kogunevad Kilingi-Nõmme kogu maakonnast õppereisidena kohalesõitvad noored. Peatutakse Saarde põllumeeste seltsimajas. Sealst minnakse ühise õppereisina Tõlla talusse ja Voltveti metsakooli. Vahepeal peetakse võrkpallivõistlusi ja kell 2 on päeva avamine, kus kõnelevad agr. A. E c k b a u m ja prl. A. R e i n d o r f. Kell 9 algab tuletõrje seltsimajas pidu.

Võnnus tuleb kihelkondlik noortepäev.

Võnnu Põllumeeste Selts korraldab pühapäeval, 21. juulil ülekihelkondlise noortepäeva oma näituseaias. Päevakavas on ette nähtud kõned, laulud ja muud vabaõhu ettekanded.

Kullamaal peeti Läänemaa maanoorte kongressi ja suvipäeva.

Kullamaal 30. juunil peetud Läänemaa organiseeritud maanoorte esimene kongress ja maakondlik noortepäev läks ootuste kohaselt ülihästi korda. Noori saabus kongressile ja pidustusele autotäite kaupka ka maakonna kaugematest valdadest.

Kongressi avas Läänemaa maanoorte ühenduse esimees A. Kasterpalu. Kongressi juhatusse valiti A. Kasterpalu ja M. Soostar, sekretariaati J. Jürisson ja prl. E. Treeter. Järgnevalt kinnitati ühenduse kodukord ja kuulati ära aruanded kohapealsete organisatsioonide tööd. Peale selle võeti kongressi poolt vastu terve rida otsuseid maanoorte tegevuse juhtimõtetena.

Lähemasse töökavasse võeti maanoortejuhate kursuse korraldamine ja suurema rändauhinna asutamine agaramalt tegutsevate maanoorteringide vahel.

Ühenduse juhatusse valiti A. Kasterpalu, A. Oll, prl. M. Leithal, M. Soostar ja R. Pagland. Lõpuks otsustati saata tervitustelegramm Riigivanemale ja Ülemjuhatajale. Kongress lõppes hünni laulmisega.

Kohe pärast kongressi kogunesid rahvarõivastes noored rongikäiguks, mis siirdus vabadussõjas langenute mälestussamba juurde, kuhu oli juba varem kogunenud tuhandepäine rahvahulk. Langenute ausambale asetati parg.

Maanoortepäev algas Kullamaa Põllumeeste Seltsi saalis vaimuliku talitusega. Peakõne pidas maanoorte üldjuht agr. A. E c k b a u m, märkides maanoorte liikumise tõsiseid ülesandeid. Järgnes laule laulukoorilt ja orkestriteilt. Tervitusi ütlesid kõik kohapealsete ja maakondlike organisatsioonide esitajad. Martna maanoorteringi poolt kanti ette rahvatants.

Järgnesid kõne- ja edasi lüpsi-, künni- ja spordivõistlused. Öhtul järgnes pidu rahvamajas, kus maakonsulent A. Oll tegi teatavaks päevaste võistluste tagajärjed ja jagas välja auhinnad.

Põhja-Järva maanoorte päev Nõmkülas.

Pühapäeval, 16. juunil peeti Nõmküla-Koigis Põhja-Järvamaa maanoorte päeva, mis vaatamata pidustuste alul sadanud äikesevihmale siiski hästi õnnestus.

Noortepäeva korraldajaks oli ÜENÜ Nõmküla-Koigi osakond. Ühtlasi oli see ka korraldaja osakonna 5. aastapäeva pidustus, mil puhul anti osakonnale keskjuhatusse poolt üle lipp.

Kell 4.30 p. l. algas rongikäik Koigi koolimaja jurest saabunud organisatsioonide osavõtul. Lipu õnnistas ja vaimuliku talituse pidas Ambla koguduse õpetaja H. Annast, millejärele osakonnale andis lipu üle ÜENÜ keskjuhatusse esindaja.

Peokõne pidas Ambla maatulunduskonsulent J. Petter. Sellele järgnesid segakooride ettekanded, mida juhatas helikunstnik K. Grünvald Tapalt. Laulud olid valitud hästi ja ka ettekanne ei jätnud midagi soovida. Järgnesid võimlemisettekanded ja rahvatantsud, mis rahvale eriti meeldisid.

Saarde maanoorte organiseerimine edeneb jõudsalt.

Saarde mt. klubi tegelased ümbruse ühistegeliste asutuste kaasabil leidsid võimaluse omale ametisse palgata põlütöökeskkooli lõpetanud mehe, kelle töötulemusena võib momendil seda konstateerida, et Saardes on kõigi algkoolide juurde asutatud maanoorte ringid.

Enamikus moodustavad nende liikmete pere algkooli 5. ja 6. klassi õpilased. Loota on aga, et ka möödunud aastate lõpetajaid enam juurde tuleb. Liikmete arv üksikringis on 20 ümber, mis juba täiesti normaalne edukaks töötamiseks. Suveks on kõigile võetud I astme töökavana aiavilja kasvatuse 20 rtm. maa-alal. Asi läheb kibeda võistluse tähe all, milline kooliring kihelkonnas esimeseks saab esinemisel sügisel Saarde näitusel Kilingi-Nõmme; ka Tšiililalpeetri Büroo poolt suurima kapsapea eest lubatud auhinnad lubavad põnevust Saarde tuua.

Võrumaa sai maanoorteassistendi.

Sihikindlamalt on maanoorte organiseerimistöö korraldatud seni Saare- ja Pärnumaal, kus juba tegevusesse on rakendatud maanoorte-assistendid (nõuandjad). Nende ülesandeks on maanoorteliikumise süstemaatiline ja järjekindel korraldamine ning juhtnööride andmine maanoorteringidele kui ka üksikliikmetele kodutaludes.

Käesoleva aasta kevadel sai ka Võrumaa niisuguse maanoorte-assistendi. Selleks valiti Paul Herman-Helistevee, kes oli juba varem tuntud Võrumaal aktiivse maanoorteliikumise eestvõitlejana. Käesoleva aasta algul lõpetas P. Helistvee Vahil edukalt pikemaajalise maanoorteuhtide kursused.

Maanoorte-assistent on juba ühendusesse astunud algkoolide õpetajaskonnaga ja ärksamate maanoorte tegelastega maanoorteringide võrgu tihendamaks muutmiseks Võrumaal. Nii võime loota varsti Võrumaal maanoorteliikumises elavnemist ja töös suuremat hoogust.

Väimela Noorte Maatulundusklubi korraldab Võrumaa maanoorte kongressi.

Väimela Noorte Maatulundusklubi on agr. Naruski juhtimisel түsedamaid Võrumaal. Tegevus Klubis avaldub praegu võistlusena keeduvilja, seemnekasvatuse, juurvilja ja kultuurheinete kasvatuse alal. Samuti on võistlus iluaianduse, puukooli ja marjaiaia korraldamise alal välja kuulutatud. Praegu õpitakse Rahula näidendit: „Randvee uus peremees” — lõikuspeoks ja aidatakse kaasa „Kungla” rahvamaja ehitustöödel. Klubis on praegu 26 liiget. Juhatusse liikmed on Bernhard Runtal — esimees, prl. Aksella Kirotaja — kirjatöimetaja ja Jaan Sibul — laekur.

Klubi on ka esimese Võrumaa maanoorte kongressi tegevkorraldajaks ja loodab kongressist osavõtjatele pakkuda parimat. J. S.

Saaremaa maanoored kodusid kaunistamas.

Saaremaa maanoorteringide ühendus võttis tänavu noorte uueks tööalaks koduümbruse kaunistamise. Nüüd on paljudes ringides sel alal töö käimas ja mõnel pool tahetakse koduümbruse kaunistamise kava teostada juba kahe

Albu noorterangi maatulundusklubi poolt korraldatud kudumiskursusest osavõtjaid oma tööde keskel. Ees vasakul istuvad ringi agaramaid juhte pr. Blokman ja käsitöö instruktor prl. Trilljärv.

aasta jooksul, kuigi kõigi tööde läbi-
viimiseks on üldiselt nähtud ette pikem
aeg. Paljude talude ümbrused on noor-
te virkade käte all muutunud juba
märksa nägusamaks ja huvitavamaks.

Saaremaa maanoorte õppereis mandrile.

Üleriiklike maanoorte suvipäevade
puhul, mis koos maanoorte teise kong-
ressiga korraldatakse Vahi põllutöö-
kooli juures 17. ja 18. augustil, korral-
dab Saaremaa maanoorterangide ühen-
dus pikema õppereisi Lõuna-Eestisse,
kus külastatakse mitmeid vaatamis-
väärsed kohti. Ringide tegelasi, kes
soovivad õppereisist osa võtta, palutak-
se end aegsasti registreerida ühenduse
juhatuses. Sõidukulud umbes 6—8 kr.

Albu noored tegutsevad.

Albu noorterangi maatulundusklubi
on viimasel ajal tegutsenud hoogsalt.
On korraldatud kivilõhkumise kursus
maatulunduskonsulent Petteri Juha-
tusel, kust 36 isikut osa võttis, ja kä-
sitöö-kangakudumise kursus, mis sai
ümbruskonnas suure poolehoiu osali-
seks.

Koduümbruse kaunistamise võistluse

korraldab Jõeletmes kohaliku põllu-
meeste seltsi noorte osakond. Võist-
lustest osavõtjate registreerimine on
praegu käimas. Võistlust korraldama
ja eeltöid juhatama on palutud Harju-
maa aianduse nõuandja J. Perman.

Kasutage juhust!

1. juulist on soodne võimalus tellida ajakirja
„**MAANOORED**“ poole aasta peale.

„**MAANOORED**“ maksab 1. juulist aasta lõpuni tellides ainult 65 senti.
Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused. „**MAANOORED**“ talitus.

Uute õpilaste vastuvõtmine Tooma põllutöö-, sookultuuri- ja maaparanduskooli on alanud.

I klassi võetakse vastu meesõpilasi, kes lõpetanud VI kl. algkooli ja vähemalt 16 aastat vanad.

II klassi võetakse vastu meesõpilasi, kes lõpetanud põllutöökooli.

Õppetöö algab 15. oktoobril. — Õppemaksu koolis ei ole.

Lähemaid teateid saab koolijuhatajalt aadressil: Tooma sookultuuri- ja maaparandusekool, Vägeva; telefon Vägeva 1.

Koolijuhataja.

MAANOORED, parim edasiõppimise võimalus on

Väimela põllutöö- ja karjatalitajate-koolis.

Õpilaste vastuvõtmine on alanud. Õppetöö algus on 15. oktoobril.

Põllutöökooli võetakse vastu mõlemist soost noori alates 17 a. vanuselt. Karjatalitajate-kooli võetakse vastu tütarlapsi, kes vähemalt 20 a. vanad.

Kooli juures internaat, kus ülespidamiskulu 25 senti päevas.

Järelepärimistega pöörata koolijuhataja poole. Aadress: Väimela ag.

Kuremaa karjakontrollassistendite-koolis

algab õppetöö 1. oktoobril.

Õpilasteks võetakse vastu 6-kl. algkooli haridusega, vähemalt 17 a. vanuseid mõlemist soost iskuid. I klassi lõpetajad omandavad karjatalitaja ja II kl. lõpetajad kontrollassistendi kutse. I kl. õpilased saavad kooli majapidamises tehtud tööde tasu ulatuses prii ülespidamise.

Lähemaid teateid saab koolijuhatajalt.

Aadr.: Kuremaa ag. Tartumaal. Telefon: Palamuse 3-I.

Avatava Räpina aiatööstuskooli

uute õpilaste vastuvõtmine on alanud.

Kooli õppekursus on 4-aastane. Kooli lõpetajad saavad keskkooli ja õppinud aedniku kutseõigused.

Kooli võetakse vastu mõlemast soost õpilasi, kellel vähemalt 6-kl. algkooli haridus.

Õppetöö algus käesoleval õppeaastal 2. septembril.

Õpilastele kooli juures internaat.

Sooviavaldused ühes koolitunnistusega saata koolijuhatajale.

Räpina aiatööstuskool.